

P9_TA(2024)0175

Przyjęcie środka szczególnego na rzecz Tunezji na 2023 r.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia środka szczególnego na rzecz Tunezji na 2023 r. (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej (TUE), w szczególności jego art. 14,
- uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947 z dnia 9 czerwca 2021 r. ustanawiające Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy, zmieniające i uchylające decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1601 i rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 ⁽¹⁾ (rozporządzenie ustanawiające ISWMR – „Globalny wymiar Europy”),
- uwzględniając porozumienie Parlamentu Europejskiego i Komisji z dnia 3 czerwca 2008 r. w sprawie procedur wprowadzania w życie decyzji Rady 1999/468/WE ustanawiającej warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji, zmienionej decyzją 2006/512/WE ⁽²⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 ⁽³⁾ (rozporządzenie finansowe),
- uwzględniając Układ Eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Republiką Tunezyjską z drugiej strony ⁽⁴⁾,
- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Tunezji, w szczególności rezolucję z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie niedawnych ataków na wolność wypowiedzi i zrzeszania się oraz na związki zawodowe w Tunezji, a w szczególności przypadku dziennikarza Noureddine'a Boutara ⁽⁵⁾,
- uwzględniając oświadczenie prasowe przewodniczącej Komisji Ursuli. von der Leyen, premier Włoch Giorgii Meloni, premiera Holandii Marka Ruttego i prezydenta Tunezji Kaisa Saieda z 11 czerwca 2023 r.,
- uwzględniając protokół ustaleń z 16 lipca 2023 r. w sprawie strategicznego i globalnego partnerstwa między UE a Tunezją,
- uwzględniając decyzję wykonawczą Komisji z dnia 20 grudnia 2023 r. w sprawie finansowania szczególnego środka na rzecz Tunezji w 2023 r. (C(2023)9184) oraz towarzyszący jej dokument roboczy dotyczący programu wsparcia reform makroekonomicznych w Tunezji,
- uwzględniając art. 136 ust. 5 i art. 132 ust. 2 Regulaminu,

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 14.6.2021, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. C 143 z 10.6.2008, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 97 z 30.3.1998, s. 2.

⁽⁵⁾ Dz.U. C. C/2023/407 z 23.11.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/407/oj>.

- uwzględniając projekt rezolucji Komisji Spraw Zagranicznych oraz Komisji Rozwoju,
- A. mając na uwadze, że art. 21 ust. 1 TUE stanowi, iż „działania Unii na arenie międzynarodowej oparte są na zasadach, które leżą u podstaw jej utworzenia, rozwoju i rozszerzenia oraz które zamierza wspierać na świecie: demokracji, państwa prawnego, powszechności i niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego”;
 - B. mając na uwadze, że art. 2 układu eurośródziemnomorskiego między UE a Tunezją stanowi, iż „stosunki między Stronami, jak również wszystkie postanowienia samego Układu opierają się na poszanowaniu praw człowieka i na zasadach demokracji, którymi Strony kierują się w swojej polityce wewnętrznej i zagranicznej i które stanowią istotny element niniejszego Układu”;
 - C. mając na uwadze, że art. 29 rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy” wyklucza działania, które mogą prowadzić do łamania praw człowieka w krajach partnerskich; mając na uwadze, że zgodnie z art. 25 ust. 5 rozporządzenia Komisja ma przeprowadzać oceny ex ante wpływu na prawa człowieka proporcjonalne do celów i zakresu planowanych działań i środków; mając na uwadze, że art. 3 ust. 4 rozporządzenia stanowi, iż „co najmniej 93 % wydatków w ramach Instrumentu spełnia kryteria ODA [oficjalnej pomocy rozwojowej], [...] a tym samym stanowi część łącznego zobowiązania w ramach ODA”;
 - D. mając na uwadze, że motyw 40 rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy” stanowi, że „z uwagi na to, że poszanowanie demokracji, praw człowieka i praworządności ma zasadnicze znaczenie dla należytego zarządzania finansami i skutecznego unijnego finansowania, zgodnie z rozporządzeniem finansowym, pomoc mogłaby zostać zawieszona w razie pogorszenia się sytuacji w zakresie demokracji, praw człowieka lub praworządności w państwach trzecich”;
 - E. mając na uwadze, że pod rządami prezydenta Kaisa Saieda w Tunezji nastąpił autorytarny zwrot i alarmujący regres w dziedzinie demokracji, praw człowieka i praworządności; mając na uwadze, że w ciągu ostatniego roku prezydent Kais Saied doprowadził do arbitralnego aresztowania i zatrzymania polityków opozycji, sędziów, pracowników mediów i działaczy społeczeństwa obywatelskiego;
 - F. mając na uwadze, że Komisja przyjęła szczególny środek w pilnej procedurze pisemnej;
 - G. mając na uwadze, że sześć miesięcy wcześniej, w oświadczeniu prasowym Komisji z 11 czerwca 2023 r., zapowiedziano wsparcie budżetowe dla Tunezji w wysokości 150 mln EUR; mając na uwadze, że to wsparcie budżetowe ogłoszono przed podpisaniem protokołu ustaleń między UE a Tunezją;
 - H. mając na uwadze, że Komisja i Parlament nie kontaktowały się ze sobą w sposób nieformalny przed przyjęciem szczególnego środka w ramach pilnej procedury pisemnej, jak przewidziano w ust. 12 porozumienia między Parlamentem a Komisją z dnia 3 czerwca 2008 roku;
 - I. mając na uwadze, że art. 27 ust. 4 rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy” stanowi, że „udzielając wsparcia budżetowego zgodnie z art. 236 rozporządzenia finansowego, Komisja jasno określa i monitoruje kryteria warunkowości w zakresie wsparcia budżetowego, w tym postępy w reformach i przejrzystość, a także wspiera rozwój parlamentarnej zdolności w dziedzinie kontroli i audytu krajowego oraz zwiększoną przejrzystość i publiczny dostęp do informacji”;
 - J. mając na uwadze, że art. 218 TFUE ustanawia procedurę negocjowania i zawierania umów między UE a państwami trzecimi; mając na uwadze, że procedura ta umożliwia odpowiednie gwarancje proceduralne, a także kontrolę parlamentarną i sądową, zwiększając tym samym rozliczalność i legitymację demokratyczną;
 - K. mając na uwadze, że 13 września 2023 r. delegacji Komisji Spraw Zagranicznych odmówiono wjazdu do Tunezji, co ograniczyło możliwość wykonywania przez Parlament uprawnień kontrolnych;
 - L. mając na uwadze, że 26 września 2023 r., na kilka dni przed jej planowanym terminem, władze tunezyjskie jednostronnie odroczyły wizytę Komisji;
 - M. mając na uwadze, że w październiku 2023 r. prezydent Tunezji odrzucił i zwrócił 60 mln EUR wsparcia budżetowego z UE;
 - N. mając na uwadze, że w żywotnym interesie UE leży dalsza współpraca z Tunezją w celu zapewnienia stabilności makroekonomicznej, praworządności i praw człowieka w tym kraju;

1. kwestionuje potrzebę zastosowania pilnej procedury pisemnej w odniesieniu do szczególnego środka na rzecz Tunezji, ponieważ wstępną zapowiedź Komisji dotyczącą wsparcia budżetowego w wysokości 150 mln EUR ogłoszono już 11 czerwca 2023 r., pozostawiając wystarczająco dużo czasu na zastosowanie zwykłej procedury; uważa, że termin uruchomienia tej pilnej procedury pisemnej wskazuje na brak poszanowania kontroli parlamentarnej i procedury komitologii;
2. wzywa Komisję, aby w kontekście kolejnego zbliżającego się dialogu geopolitycznego wysokiego szczebla przedstawiła szczegółowe, oparte na faktach wyjaśnienie, dlaczego nie doszło do nieformalnego kontaktu między Komisją a Parlamentem przed przyjęciem szczególnego środka w ramach pilnej procedury pisemnej, zgodnie z ust. 12 porozumienia między Parlamentem a Komisją z dnia 3 czerwca 2008 roku; oczekuje zatem, że Tunezja zostanie wybrana jako kraj priorytetowy podczas kolejnego dialogu geopolitycznego wysokiego szczebla;
3. uważa, że podjęte w protokole ustaleń zobowiązanie polityczne do „pełnej” wypłaty wsparcia budżetowego na 2023 r. nie stanowi podstawy prawnej do przyjęcia tego środka ani jako szczególnego środka na podstawie art. 23 ust. 4 rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, ani w ramach pilnej procedury pisemnej;
4. ubolewa, że Komisja nie udostępniła proaktywnie Parlamentowi odnośnej umowy finansowej z Tunezją, określającej szczególne warunki i wymogi, zgodnie z art. 112 ust. 4 i art. 236 rozporządzenia finansowego;
5. zwraca się o szczegółowe wyjaśnienie, w jaki sposób terminy takie jak „zadowalający postęp” – użyte w sekcji 4.3.2 dokumentu Komisji dotyczącego działań w ramach szczególnego środka, w którym wyszczególniono kryteria wypłaty wsparcia budżetowego – stanowią „jasno określone kryteria warunkowości w zakresie wsparcia budżetowego”, zgodnie z art. 27 ust. 4 rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy”;
6. wyraża wątpliwość, czy ten szczególny środek jest zgodny z podstawowymi zasadami w działaniach zewnętrznych dotyczących demokracji, praw człowieka i praworządności, jak określono w art. 21 TUE, różnych przepisach rozporządzenia ustanawiającego ISWMR – „Globalny wymiar Europy” i art. 2 układu eurośródziemnomorskiego między UE a Tunezją, biorąc pod uwagę znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie praw podstawowych, które ma już miejsce w Tunezji od lipca 2021 r., oraz z uwagi na fakt, że znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie podstawowych wartości może doprowadzić UE do zawieszenia, ograniczenia lub anulowania wsparcia budżetowego dla krajów partnerskich;
7. w związku z tym wzywa Komisję do przedstawienia w trybie pilnym i przed końcem kadencji Parlamentu dalszych pisemnych szczegółów dotyczących tego, w jaki sposób i kiedy oceni ona, czy warunki określone w sekcji 4.3.2 dotyczące wypłaty wsparcia budżetowego zostały lub zostaną spełnione, oraz jakie obiektywne kryteria zostaną wykorzystane do ustalenia, czy poczyniono „zadowalający postęp” we wdrażaniu ogólnych warunków wymienionych w sekcji 4.3.2;
8. zwraca się do Komisji o wyjaśnienie na piśmie, w jaki sposób w jej ocenie Tunezja spełnia obecnie wymóg określony w sekcji 4.3.2 lit. b) dokumentu dotyczącego działań w ramach szczególnego środka w odniesieniu do podstawowych wartości;
9. wzywa Komisję do wyjaśnienia, dlaczego zdecydowała się wypłacić 150 mln EUR w jednej transzy, zamiast zezwolić na stopniową wypłatę w oparciu o konkretne osiągnięte cele pośrednie lub kroki, jak przewidziano w art. 236 ust. 2 rozporządzenia finansowego, wykluczając możliwość zawieszenia dalszych wypłat, gdyby doszło do wyraźnego osłabienia podstawowych wartości;
10. wzywa Komisję do wyjaśnienia, w jaki sposób szczególny środek przyczyni się do poprawy klimatu biznesowego i inwestycyjnego w świetle pogorszenia się praworządności w Tunezji od lipca 2021 r., które stanowi przeszkodę dla rozwoju gospodarczego;
11. wzywa Komisję do wyjaśnienia powodów, dla których władze Tunezji odrzuciły 60 mln EUR wsparcia budżetowego wypłaconego w ramach instrumentu COVID-19 w październiku 2023 r., oraz na jakiej podstawie Komisja uważa, że władze Tunezji są skłonne zaakceptować wsparcie budżetowe przewidziane w ramach tego szczególnego środka;

12. wzywa Komisję do wyjaśnienia, jakie gwarancje otrzymała od władz tunezyjskich od września 2023 r. co do tego, że Parlament będzie mógł dokonać wizytacji miejsc realizacji projektów finansowanych przez UE w Tunezji, a tym samym skorzystać ze swoich praw do nadzoru i kontroli zgodnie z art. 14 TUE;
 13. zwraca się do Komisji o wyjaśnienie sytuacji poprzez udzielenie stosownej i wyczerpującej odpowiedzi na pytanie ze strony Parlamentu wymagające odpowiedzi ustnej oraz na niniejszą rezolucję towarzyszącą;
 14. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Radzie.
-